

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ

ШЕМЯКОВ О.Д.-

**РОЗВИТОК ВИРОБНИЧОЇ ДЕМОКРАТІЇ В
УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИМИ
ВІДНОСИНАМИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Монографія

Донецьк

"ВІК" 2012

УДК 331.107 ББК У65 Ш46

Рекомендовано до друку вченою радою Донецького державного університету управління
(протокол № 1 від 28.09. 2012 р.)

Рецензенти:

Новікова О.Ф. - доктор економічних наук, професор, Керівник відділення соціально-економічних проблем, завідувач відділу економічних проблем соціальної політики Інституту економіки промисловості НЛН України; **Гончаров В.М.** - докгор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри економіки підприємства і управління трудовими ресурсами Луганського національного аграрного університету; **Воронкова В.Г.** - доктор філософських наук, професор, декан факультету менеджменту та фінансів Запорізької державної інженерної академії.

Під загальною редакцією д.е.н., проф., зав. кафедрою «Менеджмент невиробничої сфери» Донецького державного університету управління Дорюфіско В.В.

Шмяков О.Д.

Ш 46 Розвиток виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами: теорія і практика. Монографія. / О.Д. Шмяков. - Донецьк: «ВІК», 2012.-290 с.

ISBN 978-966-430-133-3

У монографії проведено теоретико-методологічне дослідження проблеми становлення і подальшого розвитку виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами в ринкових умовах господарювання та сучасної світової економіки. Визначено поняття та сутність виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами, проведено удосконалення методичного підходу щодо виконання основних функцій розвитку виробничої демократії в системі ринкових відносин, розроблено авторську модель системи управління з досягнення тривалої соціально-економічної стабільності.

Монографія буде корисною для держслужбовців, профспілок, роботодавців, науковців, а також викладачів, студентів, аспірантів, широкого кола фахівців з проблем модернізації управління на виробничому та державному рівнях.

ISBN 978-966-430-133-3

ББК У 65

© Шмяков О.Д., 2012

ЗМІСТ

Список використаних скорочень.....	5
Вступ	6
РОЗДІЛ 1.	
Теоретико-методологічні засади формування і розвитку виробничої демократії в ринкових умовах господарювання.....	9
1.1. Періодизація зародження і розвитку виробничої демократії як системи управління соціально-трудовими відносинами на виробничому рівні	9
1.2. Особливості виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами в економічно розвинутих країнах	27
1.3. Становлення сучасного етапу та принципи розвитку виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами.....	47
РОЗДІЛ 2.	
Дослідження виробничої демократії в системі управління на виробничому рівні: методологічний і практичний інструментарій.....	63
2.1. Проблема розвитку виробничої демократії в управлінні взаємодією суб'єктів соціально-трудових відносин.....	63
2.2. Методичні підходи до дослідження виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами на виробничому рівні.....	92
РОЗДІЛ 3.	
Аналіз проблеми становлення та функціонування виробничої демократії в системі управління соціально-трудовими відносинами	105
3.1. Підвищення якості трудового життя як напрямок подальшого розвитку виробничої демократії в системі управління соціально-трудовими відносинами.....	105
3.2. Роль, місце та значення соціального діалогу у стратегії розвитку виробничої демократії.....	141
3.3. Соціальна відповідальність бізнесу як форма ефективного розвитку	
3.4. виробничої демократії.....	150

РОЗДІЛ 4.

Орієнтація системи управління на досягнення тривалої соціально-економічної стабільності на основі виробничої демократії .....

демократії	163
4.1. Удосконалення методичного підходу щодо виконання основних функцій розвитку виробничої демократії в системі ринкових відносин	163
4.2. Оптимізація системи підготовки представників суб'єктів соціально-трудових відносин на основі функцій виробничої демократії	172
4.3. Підвищення ефективності механізму взаємодії суб'єктів соціально-трудових відносин	195

РОЗДІЛ 5.

Шляхи удосконалення управління соціально-трудовими відносинами на засадах виробничої демократії .....

208	
5.1. Концептуальні основи розвитку виробничої демократії в системі управління соціально-трудовими відносинами	208
5.2. Удосконалення методики оцінки стану управління взаємодією суб'єктів соціально-трудових відносин	220
5.3. Розробка системи зі сприяння досягнення тривалої соціально-економічної стабільності на основі виробничої демократії	233
5.4. Пропозиції щодо удосконалення національного законодавства зі сприяння розвитку виробничої демократії	245

Висновки..... 258

Список використаної літератури 261

Додаток А. Анкета оцінки стану розвитку виробничої демократії на підприємстві.....279

Додаток Б. Анкета оцінки стану розвитку виробничої демократії в суспільстві 284

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

СТВ	Соціально-трудові відносини
ЛП	Людський потенціал
НПП	Наймані працівники
СЕС	Соціально-економічна стабільність
СД	Соціальний діалог
ВД	Виробнича демократія
МОП	Міжнародна організація праці
КТК(С)	Колективно-трудові конфлікти (спори)
КТК	Колективно-трудові конфлікти
МПС	Міжнародні профспілкові секретаріати
МРУ	Міжнародні рамкові угоди
КЗпПУ	Кодекс законів про працю України
НСПП	Національна служба посередництва і примирення
ООН	Організація об'єднаних націй
ТНК	Транснаціональні корпорації
Ф П У	Федерація профспілок України
СВ	Соціальна відповідальність
СВБ	Соціальна відповідальність бізнесу
АПСВ ФПУ	Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України
МФМ	Міжнародна федерація профспілок металістів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА
СПОРТУ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ

ШЕМЯКОВ О.Д.-

**РОЗВИТОК ВИРОБНИЧОЇ ДЕМОКРАТІЇ В
УПРАВЛІННІ СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВИМИ
ВІДНОСИНАМИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Монографія

Донецьк

"ВІК" 2012

Рекомендовано до друку вченою радою Донецького державного університету
управління (протокол № 1 від 28.09. 2012 р.)

Рецензенти:

Новікова О.Ф. - доктор економічних наук, професор, Керівник відділення соціально-економічних проблем, завідувач відділу економічних проблем соціальної політики Інституту економіки промисловості НЛН України; **Гончаров В.М.** - докгор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри економіки підприємства і управління трудовими ресурсами Луганського національного аграрного університету; **Воронкова В.Г.** - доктор філософських наук, професор, декан факультету менеджменту та фінансів Запорізької державної інженерної академії.

*Під загальною редакцію д.е.н., проф., зав. кафедрою «Менеджмент
невиробничої сфери» Донецького державного університету
управління Дорофійско В.В.*

Шмяков О.Д.

Ш 46 Розвиток виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами: теорія і практика. Монографія. / О.Д. Шмяков. - Донецьк: «ВІК», 2012.-290 с.

ISBN 978-966-430-133-3

У монографії проведено теоретико-методологічне дослідження проблеми становлення і подальшого розвитку виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами в ринкових умовах господарювання та сучасної світової економіки. Визначено поняття та сутність виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами, проведено удосконалення методичного підходу щодо виконання основних функцій розвитку виробничої демократії в системі ринкових відносин, розроблено авторську модель системи управління з досягнення тривалої соціально-економічної стабільності.

Монографія буде корисною для держслужбовців, профспілок, роботодавців, науковців, а також викладачів, студентів, аспірантів, широкого кола фахівців з проблем модернізації управління на виробничому та державному рівнях.

ISBN 978-966-430-133-3

ББК У 65

© Шемяков О.Д., 2012

ЗМІСТ

Список використаних скорочень.....	5
Вступ	6
РОЗДІЛ 1.	
Теоретико-методологічні засади формування і розвитку виробничої демократії в ринкових умовах господарювання	9
1.1. Періодизація зародження і розвитку виробничої демократії як системи управління соціально-трудовими відносинами на виробничому рівні	9
1.2. Особливості виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами в економічно розвинутих країнах	27
1.3. Становлення сучасного етапу та принципи розвитку виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами.....	47
РОЗДІЛ 2.	
Дослідження виробничої демократії в системі управління на виробничому рівні: методологічний і практичний інструментарій	63
2.1. Проблема розвитку виробничої демократії в управлінні взаємодією суб'єктів соціально-трудових відносин.....	63
2.2. Методичні підходи до дослідження виробничої демократії в управлінні соціально-трудовими відносинами на виробничому рівні.....	92
РОЗДІЛ 3.	
Аналіз проблеми становлення та функціонування виробничої демократії в системі управління соціально-трудовими відносинами	105
3.1. Підвищення якості трудового життя як напрямок подальшого розвитку виробничої демократії в системі управління соціально-трудовими відносинами	105
3.2. Роль, місце та значення соціального діалогу у стратегії розвитку виробничої демократії.....	141
3.3. Соціальна відповідальність бізнесу як форма ефективного розвитку виробничої демократії.....	150

РОЗДІЛ 4.

Орієнтація системи управління на досягнення тривалої соціально-економічної стабільності на основі виробничої демократії.....

163
4.1. Удосконалення методичного підходу щодо виконання основних функцій розвитку виробничої демократії в системі ринкових відносин 163
4.2. Оптимізація системи підготовки представників суб'єктів соціально-трудових відносин на основі функцій виробничої демократії 172
4.3. Підвищення ефективності механізму взаємодії суб'єктів соціально-трудових відносин 195

РОЗДІЛ 5.

Шляхи удосконалення управління соціально-трудовими відносинами на засадах виробничої демократії.....

208
5.1. Концептуальні основи розвитку виробничої демократії в системі управління соціально-трудовими відносинами..... 208
5.2. Удосконалення методики оцінки стану управління взаємодією суб'єктів соціально-трудових відносин..... 220
5.3. Розробка системи зі сприяння досягнення тривалої соціально-економічної стабільності на основі виробничої демократії 233
5.4. Пропозиції щодо удосконалення національного законодавства зі сприяння розвитку виробничої демократії 245
Висновки 258
Список використаної літератури 261

Додаток А. Анкета оцінки стану розвитку виробничої демократії на підприємстві 279

Додаток Б. Анкета оцінки стану розвитку виробничої демократії в суспільстві 284

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

СТВ	Соціально-трудові відносини
ЛП	Людський потенціал
НПП	Наймані працівники
СЕС	Соціально-економічна стабільність
СД	Соціальний діалог
ВД	Виробнича демократія
МОП	Міжнародна організація праці
КТК(С)	Колективно-трудові конфлікти (спори)
КГК	Колективно-трудові конфлікти
МПС	Міжнародні профспілкові секретаріати
МРУ	Міжнародні рамкові угоди
КЗпПУ	Кодекс законів про працю України
НСПП	Національна служба посередництва і примирення
ООН	Організація об'єднаних націй
ТНК	Транснаціональні корпорації
Ф П У	Федерація профспілок України
СВ	Соціальна відповідальність
СВБ	Соціальна відповідальність бізнесу
АПСВ ФПУ	Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України
МФМ	Міжнародна федерація профспілок металістів